

ПАРОНІМИ У МЕДИЧНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ МОВІ

Юкало В. Я.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України
м. Тернопіль, Україна

Лікарі часто вагаються, вживаючи *пароніми* – слова, дуже близькі своїм звучанням, але різні за значенням і написанням. Проаналізуємо функціонування у медичній професійній мові стійких словосполучень з прикметниками-паронімами *пахвинний, паховий, паховий*.

«Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник» так тлумачить значення цих термінів: «**ПАХВИ'ННИЙ**, *a, e* – *син. ІНГВІНАЛЬНИЙ* – *inguinalis*, *e* [inguen, inis paх]; *E. inguinal* – стос. до пахвинної ділянки» [10 II, с. 240], «**ДІЛЯ'НКА ПАХВИ'ННА** – *син. ПАХ* – *regio inguinalis*; *E. inguinal region* – парна *D.* передньобічної стінки живота, обмежена знизу і збоку пахвинною складкою, зверху – лінією між клубовими остями, присередньобічним краєм прямого м'яза живота» [10 I, с. 408], «**ПАХВ'ОВИЙ**, *a, e* – *син. АКСИЛЯ'РНИЙ, ПІДПАХВ'ОВИЙ* – *axillaris*, *e*; *E. axillary* – стос. до пахви» [10 II, с. 240], «**ПАХВ'А**, *и, ж.* – *див. Я'МКА ПАХВ'ОВА*» [10 II, с. 240], «**Я'МКА ПАХВ'ОВА** – *син. ПАХВ'А* – *fossa axillaris*; *axilla*, *ae f*; *E. axillary fossa* – заглибина між верх. частиною плеча і бічною поверхнею грудної клітки» [10 II, с. 718].

У словнику за ред. Б.Грінченка *пахва* пояснено рос. словами «подмышка, подплечье» [9 III, 1909, с. 102], *пахвина* – це «нижня и боковая часть брюха животных отъ пупа до паховъ» [9 III, 1909, с. 103], а *пах* – «запах» [9 III, 1909, с. 102].

Медичні словники М.Галина дають такі варіанти перекладу: **паховой** (*inguinalis*) пахвинний, здухвинний; ~ **область** здухвина [2, с. 115], **подкрыльцовый** (*axillaris*) – пах(в)овий, підпахівний; ~ **ямка** (*axilla*) – пах(в)а, підпашка, підпахів'я [2, с. 123]; **inguen s inguina** пахвіна, пахв'а, **inguinalis** пахвинний, паховий; **axilla** пах(в)а, **axillaris** паховій [1, с. 123, 22]; словник В.Ф.Кисільова: **пах** (*под мышкой*) – пахв'а; пах'а; (*в шагу*) – пах, **паховой** (*inguinalis*) – пахвінний; **паховая область** (*regio inguinalis*) – пахвінна ділянка; *hernia inguinalis* – пахвінна кил'а (гила); **подкрыльцовый** (*axillaris*) – паховій; **ямка** (*axilla*) – пахв'а, підпахів'я; *regio axillaris* – пахов'а ділянка [4, с. 84, 91]. Як бачимо, ще в 20-х рр. у кодифікації термінів *пахвовий, паховий, пахвинний* були серйозні суперечності.

В «Українсько-латинсько-російському медичному словнику» нема терміна *паховий*, бачимо тільки *пахвина, пахвинний, паховий*: «**Пахвіна**, клубова ділянка – *ile, is, n.* (частіше у множині – *ilia, ium*) *s. inguen, inis, n.*; пах,

подвздошная область»; «**Пахві́нний** – *inguinālis*, е; паховой»; «**Пахв́а** – *axilla*, ае, f. s. *fossa axillāris*; подмышка», «**Пахв́овий** – *axillāris*, е; подмышечный» [11, с. 311].

В «Орфографічному словнику українських медичних термінів» та «Українсько-латинсько-англійському медичному тлумачному словнику» як синонім терміна *пахвинний* наведено слова *інтвінальний*, а терміна *пахвовий* – *аксиллярний* і (!) *підпахвовий* [7, с. 306; 10 II, с. 240], а також зафіксовано терміносполучення тільки із словами *пахвинний* і *пахвовий*: *ділянка пахвинна* (син. *пах*), *ділянка пахова*, *ямка пахвинна бічна*, *ямка пахвинна присередня*, *ямка пахова* (син. *пахва*), *грижа (кіла) пахвинна*, *г. (к.) пахвинно-каліткова*, *зв'язка пахвинна* (син. *зв'язка Пупарта*), *кільце пахвинне глибоке*, *кільце пахвинне поверхнєве*, *канал пахвинний*, *серп пахвинний* (син. *сухожилок сполучний*), *артерія пахова*, *вена пахова* [7, с. 143, 472, 208, 181, 210, 199, 366, 43, 72; 10 I, с. 408, 408; II, 718, 718, 718; I, 329, 329, 513, 590, 590, 564; II, 413; I, 133, 210].

У словнику О.К.Усатенка та «Російсько-українському словнику наукової термінології. Біологія. Хімія. Медицина» рос. **паховой** і **паховый** перекладено як *паховий*, *пахвинний* [8, с. 366; 12, с. 271], а **подмышечный** – *пахвовий* [8, с. 394; 12, с. 290]. Серед терміносполучень з відповідниками слова **паховой** (**паховый**) в тут бачимо довільне вживання синонімів, кероване мовними уподобаннями різних укладачів: *пахвинна грижа*, *пахова (пахвинна) зв'язка*, *пахвинне кільце*, *пахові (пахвинні) пори*, *паховий аденіт*, *пахвинний канал*, *пахвинний крипторхізм* [8, с. 366, 148, 473, 233, 407, 23, 210, 246]. У цьому ж словнику наведено такі терміносполучення із словом *пахвовий*: *пахвова артерія*, *пахвова вена*, *пахвова западина*, *пахвова ділянка*, *пахвова порожнина*, *пахвова ямка*, *пахвове волосся*, *пахвовий трихомікоз* [8, с. 53, 86, 105, 327, 404, 659, 103, 558].

В «Анатомічному словнику-довіднику» К. А. Дюбенка однозначно лат. *axillāris* – *пахвовий*, *inguinālis* – *пахвинний*: *пахвова ділянка*, *пахвинна ділянка (права / ліва)*, *пахвова ямка*, *бічна пахвинна ямка*, *пахвова артерія*, *пахвинні гілки (зовнішніх соромітних артерій)*, *пахвова вена*, *пахвове лімфатичне сплетення*, *пахвові лімфатичні вузли*, *пахвинні лімфатичні вузли*, *пахвинна зв'язка*, *пахвинний канал*, *поверхнєве пахвинне кільце*, *глибоке пахвинне кільце*, *пахвинний серп*, *пахвинний трикутник* [3, с. 78, 80, 81, 153, 178, 189, 202, 212, 216]. Те саме – в анатомічних словниках М. А. Нетлюха [5; 6].

У мовній діяльності лікарів, за невеликим винятком, серед різноманітних відповідників лат. *inguinālis* вживають слово *паховий* (говорять тільки «*паховий*»). В усній і писемній комунікації воно витіснило синонім *пахвинний*. Крім того, тут відбулася підміна слів: *пахвинний* вживають замість *пахвовий*, бо для лікарів, які завжди проводять паралелі з рос. терміносистемою, слово *пахвовий* – незбагненне, в рос. мові це – *подмышечный*, суржикова форма – «підм'язевий», тобто виходить повний нонсенс. Тому коли під час бесіди запитуєш у лікаря, де *паховий*, він показує на пахвину (*пах*), коли запитуєш, де

пахвинний – показує на пахву. Питаєш: «Що ж таке *пахва*, *пахвовий*?» – Розводить руками: не знаю (професор-патологоанатом, добре володіє літературною мовою, сам здивувався, що не знає своєї вузькоспеціальної норми). Або (розмова з професором-дерматологом-венерологом, який дуже добре володів укр. мовою): «Де *паховий*?» – Показує на пахвину (*пах*). «Де *пахвинний*?» – показує на пахву і, бачачи несхвальну реакцію, уточнює: «Це *підпахвинний*, *аксиллярний*». Бувають інші варіанти: «*Пахвинний* – внизу, *паховий* – вгорі. Саме так. Можу показати в словнику» (професор-терапевт, який про себе каже: «Завжди розмовляю чистою українською мовою»). Очевидно, у його свідомості існує слово *пахи*, від якого має утворюватися *паховий*). Щоправда, траплялися лікарі (переважно педіатри), які знають цю норму.

Як наслідок – в мові лікарів можуть співіснувати вислови *пахове кільце* і *пахвинна вена* (хоч в природі існує тільки *пахвинне (пахове) кільце* і *пахова вена*). Крім того, вони не завжди розуміють, чому від іменника *пахи* утворюється прикметник *пахвовий*.

Подібне мені довелося спостерігати під час редагування посібника з акушерства, автори якого у другому варіанті у кількох місцях виправили *паховий* на *пахвинний*, а в усіх інших місцях залишили *паховий*. На запитання, чим зумовлені ці зміни, провідний автор відповів: «Щоб часом не сміялися анатоми – вони можуть закинути, що допущено помилку, бо йдеться про рос. *подмышечный*». Після цього авторові було пояснено його помилку, продемонстровано словникові статті – непорозуміння було усунено. Ця ситуація певною мірою є типовою.

Ще одна причина труднощів у вживанні слів *пахвинний*, *паховий* // *пахвовий* закладена вже в самій анатомії людини, адже існує *пахвинна (пахова) ділянка* і *пахова ділянка*, *бічна пахвинна ямка* і *пахова ямка*, *пахвинні лімфатичні вузли* і *пахвові лімфатичні вузли* тощо.

Отже, у комунікаціях лікарів значно ослаблена лексична норма у словах *пахва*, *пахвовий*, *пахвина*, *пахвинний*, що, очевидно, може спричинитись до непорозумінь. Анатоми про слова *пахвинний*, *паховий*, *пахвовий* говорять, що це складна філософська проблема, яку важко вирішити.

Але як би там не було, слово *паховий* бажано усунути з мови, бо воно розхитує сучасну терміносистему, є причиною виникнення зайвих частих непорозумінь або недоглядів.

Медичні працівники скоро погоджуються, коли в їхніх текстах усюди виправляєш *паховий* на *пахвинний*. В усній комунікації, стверджують вони, для уникання плутанини вживають латинські назви, іноді латинізм *аксиллярний*: *аксиллярна ділянка*.

Література

1. Галин М. Медичний латинсько-український словник / Під ред. проф. д-ра мед. Б. Матюшенка і д-ра В. Наливайка. Прага, 1926. XII + 304 с.

2. Галин М. Російсько-український медичний словник. Київ : Триада, 1994. XXVI + 186 с.; Те саме: Російсько-український медичний словник: Матеріали до української медичної термінології. 1-ше вид. Київ, 1920. XVIII + 144 с.
3. Дюбенко К. А. Анатомічний українсько-латинсько-англійський словник-довідник. Київ : Довіра, 1997. 343 с.
4. Кисільов В. Ф. Медичний російсько-український словник. [Харків]: Державне видавництво України, 1928. 142 с.
5. Нетлюх М. А. Латинсько-український анатомічний словник (міжнародна та українська анатомічна номенклатура). Київ : Наук. думка, 1972. 288 с.
6. Нетлюх М. А. Українсько-латинський анатомічний словник. 2-ге вид., випр. Львів, 2000. 216 с. Те саме. 1-ше вид. 1995. 216 с.
7. Орфографічний словник українських медичних термінів / Уклад. Л. І. Петрух, І. М. Головка, О. Я. Томашевська. Львів : Видавнича спілка «Словник», 1993. 473 с.
8. Російсько-український словник наукової термінології. Біологія. Хімія. Медицина / С. П. Вассер, І. О. Дудка, В. І. Єрмоленко та ін.; Редактор-лексикограф Л. О. Симоненко. Київ : Наук. думка, 1996. 660 с.
9. Словарь української мови / Зібрала редакція журналу «Кіевская старина»; Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко. Т. I-IV. – Репринтне відтворення видання 1907-1909 рр. Київ : Лексикон, 1996.
10. Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник: Близько 33 000 термінів: У 2 т. Львів: Видавнича спілка «Словник», 1995. Т. I: А-К. XXXIX + 651 с.; Т. II: Л-Я. 786 с.
11. Українсько-латинсько-російський медичний словник / Г. В. Казьєр, В. Г. Соколовський, Є. О. Февральов, П. П. Чернецький. Київ : Державне медичне видавництво УРСР, 1960. 487 с.
12. Усатенко О. К. Російсько-український словник медичної термінології. Київ : Наук. думка, 1996. 463 с.

THE USAGE OF SLENG IN FRENCH LANGUAGE

Юськів Х. А.

*студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Every nation has its own culture and language. Language reflects the mentality, traditions and culture of the nation. All languages have changed over the centuries, owing to neologisms and borrowings. On the other hand, some words go out of use and disappear forever. Major changes are also taking place today, taking into account